

Surveillance van *Trichinella* bij de vos in het winterseizoen 2011-2012

Auteurs: Leen Claes ⁽¹⁾ en Muriel Vervaeke ⁽²⁾

⁽¹⁾ Nationaal Referentie Laboratorium voor Parasieten, Instituut voor Tropische Geneeskunde

⁽²⁾ Agentschap voor Natuur en Bos

Algemene problematiek

Trichinella is een parasiet die wordt overgedragen door het eten van rauw, of onvoldoende verhit, vlees. De meeste dieren, waaronder ook de zoogdieren - en dus ook de mens - kunnen door deze parasiet besmet worden. Nochtans geeft een infectie met *Trichinella* enkel bij de mens symptomen; de ziekte wordt trichinellose genoemd. De symptomen zijn onduidelijk, de meest voorkomende symptomen zijn diarree, misselijkheid, koorts, hoofdpijn, zich onwel voelen en een spierzwakte die maanden kan aanhouden. Een typisch symptoom is het voorkomen van duidelijke wallen onder de ogen. Bij een erge besmetting kunnen coördinatiestoornissen optreden, met hart- en ademhalingsproblemen en zelfs met de dood tot gevolg. De parasiet komt wereldwijd voor, en veroorzaakt bij de mens jaarlijks circa tienduizend trichinellose infecties. Momenteel zijn er binnen de '*Trichinella*-familie' negen species en zes genotypen gekend. In Europa komen de volgende vier species voor: *T. spiralis*, *T. pseudospiralis*, *T. britovi* en *T. nativa* (deze laatste voornamelijk in het poolgebied), allen met verschillende gastheer-vatbaarheid. *T. spiralis* circuleert vooral in een gedomesticeerde cyclus met gedomesticeerde dieren als gastheer, *T. britovi* circuleert voornamelijk in een wildcyclus met in het wild levende dieren als gastheer. *T. pseudospiralis* komt voornamelijk voor, doch niet uitsluitend, bij vogels.

Historiek

In België dateert de laatste uitbraak van Trichinellose van 1893. Hierbij werden 36 mensen ziek door het eten van besmet varkensvlees. In 1979 dook de infectie op bij een gezin in Zoersel (provincie Antwerpen) door het eten van een besmet everzwijn.

In de Europese Unie moeten alle varkens, paarden en everzwijnen die op de consumptiemarkt komen onderzocht worden op de aanwezigheid van *Trichinella*. Zo worden er in België jaarlijks circa elf miljoen varkens, achtduizend paarden en tienduizend everzwijnen onderzocht op de aanwezigheid van *Trichinella*.

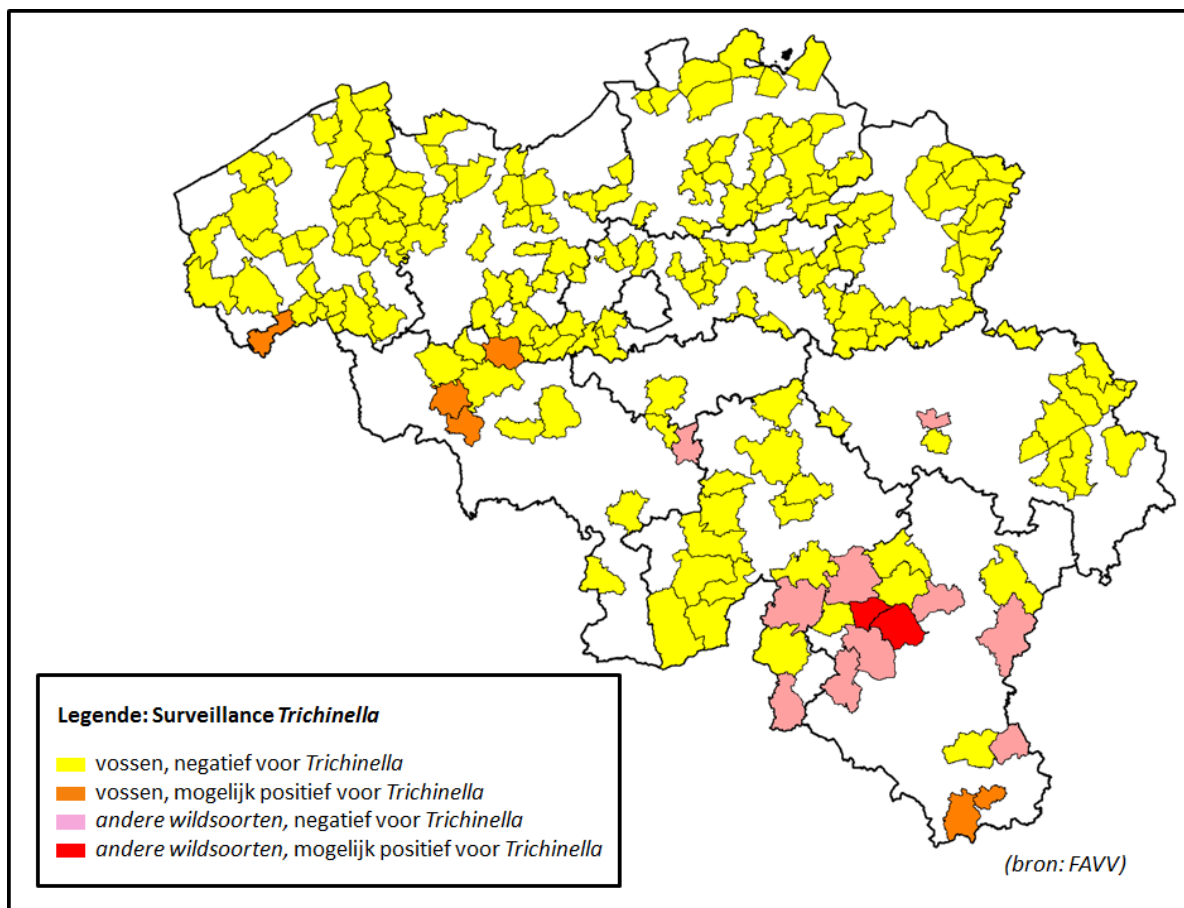
Vermits de meeste slachtvarkens tegenwoordig industrieel gehouden worden (in gesloten stallen, zonder buitenbeloop en gevoederd met commercieel voeder) hebben zij zeer weinig kans om besmet te worden met de parasiet. In 2010 verkreeg België de toestemming van de Europese Commissie om slachtvarkens niet meer te moeten testen op de aanwezigheid van *Trichinella*. Desalniettemin moeten paarden, everzwijnen, evenals zeugen, beren, biologische varkens en varkens met buitenbeloop wel nog steeds getest worden op *Trichinella* vooraleer hun vlees op de Europese markt wordt gebracht. Daarnaast stelde de Europese Commissie dat er, naast de tienduizend everzwijnen die jaarlijks op de markt komen, een bijkomend onderzoek van de wildpopulatie in België moet gebeuren. Zo moet er jaarlijks een *Trichinella*-screening uitgevoerd worden van de vossenpopulatie omdat de vos vatbaar is voor de vier in Europa voorkomende *Trichinella*-species en omdat de vos aan de top staat van de voedselpiramide. De screening moet eveneens een beperkt aantal dieren van andere vatbare in het wild levende soorten omvatten.

Plan van aanpak

Op vraag van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen organiseerden het Agentschap voor Natuur en Bos en het Département de la Nature et des Forêts in respectievelijk Vlaanderen en Wallonië een surveillance naar *Trichinella* bij de vos. Deze surveillance verliep in een goede samenwerking met de jachtsector, het Nationaal Referentie Laboratorium voor Parasieten,

Diergezondheidszorg Vlaanderen, l' Association Régionale de Santé et d' Identification Animales, en met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen. Bij deze surveillance werden tijdens de winter van 2011-2012 in België 507 vossen en 17 andere in het wild levend diersoorten ingezameld en onderzocht op de aanwezigheid van *Trichinella*-larven. Er werden vanuit Vlaanderen 309 vossenstalen geanalyseerd. Vanuit Wallonië werden 215 stalen geanalyseerd, waarvan 198 van vossen, 11 van dassen, 1 van een kat, 1 van een wilde kat, 1 van een wasbeer en 3 van steenmarters. De vossenstalen werden bekomen door een georganiseerde inzameling van vossenkadavers na afschot. Bij de inzameling van de kadavers in beide gewesten werd een uniforme geografische spreiding nagestreefd. De andere geanalyseerde diersoorten vanuit het Waalse gewest waren verkeersslachtoffers.

Van elk kadaver werd minstens 10 gram van de voorpootspier genomen. Deze spierstalen werden vervolgens per regio gegroepeerd in groepen van 20 dieren (zogenaamde pools). De resulterende pools werden onderzocht op *Trichinella* larven in het Nationaal Referentie Laboratorium voor Parasieten te Antwerpen. Kaart 1 geeft een overzicht van de geografische spreiding van de bemonsterde dieren.

Kaart 1: Geografische spreiding van de bemonsterde dieren in Vlaanderen en Wallonië (bron: FAVV).

Bespreking van de resultaten

In de onderzochte pools vanuit Vlaanderen werd geen *Trichinella* aangetoond.

In één pool vanuit Wallonië werd één *Trichinella* larve gevonden (zie foto). De larve werd morfologisch geïdentificeerd als behorende tot de *Trichinella* familie.

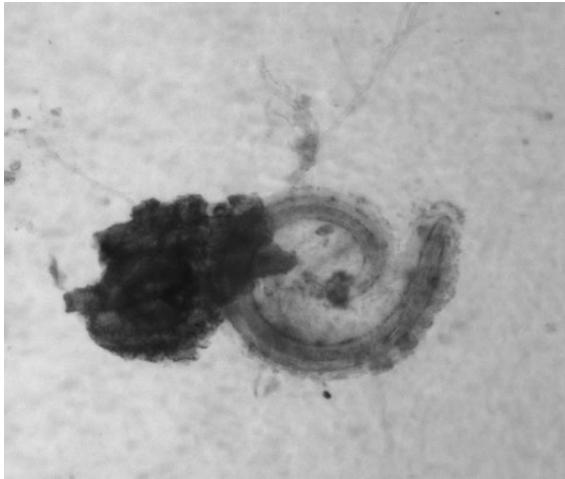

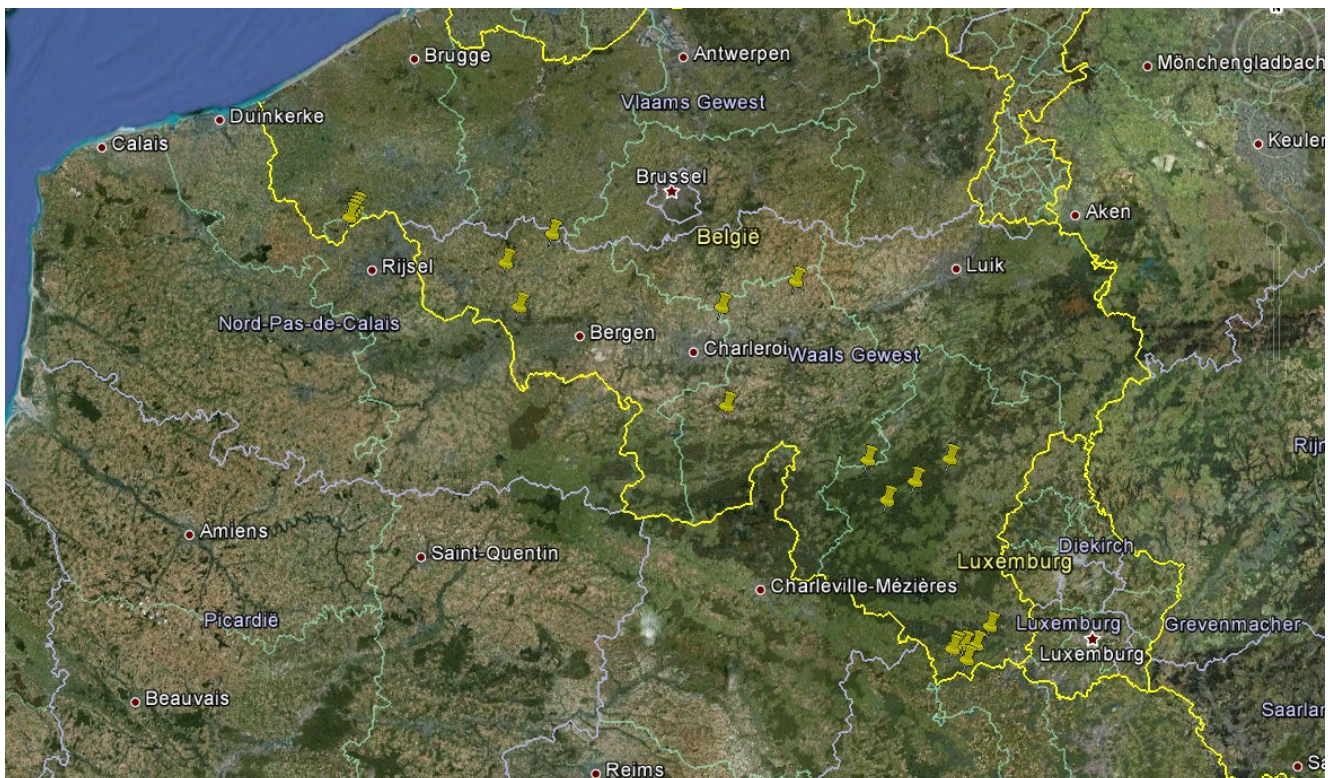
Foto 1: *Trichinella* larve gevonden in een pool vanuit Wallonië (Foto: ITG).

De larve werd voor bepaling van de specifieke *Trichinella*-soort doorgestuurd naar het EU-Referentie Laboratorium voor Parasieten in Rome, doch daar is men er niet in geslaagd om te bepalen tot welke *Trichinella*-soort deze larve behoort.

Bijkomend werden de resterende vleesresten van alle dieren die behoorden tot de met *Trichinella* besmette pool, individueel onderzocht. Dit bijkomend onderzoek leverde echter geen bijkomende *Trichinella*-larven op. Het is dus niet mogelijk om het dier te identificeren dat besmet was met de gevonden *Trichinella*-larve.

Kaart 2 geeft de herkomst van de onderzochte dieren weer (zijnde 18 vossen en 2 dassen) uit de met *Trichinella* besmette pool.

Een jaarlijkse herhaling van een dergelijke screening zal resulteren in een duidelijk beeld van de aanwezigheid van *Trichinella* bij in het wild levende dieren.

Kaart 2: Plaats van afschot of vindplaats van de verkeersslachtoffers van de 18 onderzochte vossen en 2 onderzochte dassen in de met *Trichinella* besmette pool.

Dankwoord

Een hartelijk dankjewel gaat uit naar al diegenen die hebben meegewerkt aan de organisatie van deze surveillance; het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, het Département de la Nature et des Forêts, l' Association Régionale de Santé et d' Identification Animales, Diergezondheidszorg Vlaanderen, het Nationaal Referentie Laboratorium voor Parasieten en het Agentschap voor Natuur en Bos.

In het bijzonder willen de auteurs alle bereidwillige jagers bedanken die hebben meegewerkt aan de inzameling van de vossenkadavers.